

ORMANCILIK İKTİSADİ SOSYAL ÇALIŞMA GRUBUNUN (ORMİS) “DÖNÜŞÜM ALANLARI HAKKINDA KANUN TASARISI”NA İLİŞKİN KAMUOYU DUYURUSU

“Dönüşüm Alanları Hakkında Kanun Tasarısı” 22 Haziran 2006 tarihinde TBMM Başkanlığına gönderilmiş ve ilgili komisyonlarca incelenmeye başlamıştır. Söz konusu kanunun amacı, kırsal ve kentsel tüm bölgelerde, bazı alanların iyileştirme, tasfiye, yenileme ve gelişimini sağlamak üzere dönüşüm alanı olarak tespit edilmesini sağlamak ve bu alanlarda gerçekleştirilecek her türlü iş ve işlemler ile ilke ve esasları belirlemektir. Kanun kapsamında, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediyelere, diğer yerlerde ise il özel idarelerine geniş yetkiler tanınmaktadır.

Bilindiği gibi, ülkemizde 1950’li yılların başından itibaren hızlı bir köyden kente göç süreci yaşanmış ve bunun sonucunda, özellikle bazı kentlerde aşırı nüfus yığılmaları meydana gelmiştir. Bu sürecin doğal bir sonucu olarak, kentsel yerleşimlerin şekillenmesinde akılcı çözümler üretilememiş; plansız, çarpık, doğal ve kültürel değerlere zarar veren yerleşim merkezleri oluşmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasında, kentsel dinamikler kadar kırsal dinamiklerin de etkili ve hatta daha baskın olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Kırsal yoksulluk, ülkemizin kaçınılmaz bir kaderi olarak kabullenilmiş; çeşitli yaklaşım ve denemelere karşın, başarılı kırsal kalkınma modelleri uygulamaya aktarılamamıştır. Öncelikle bu konuda somut adımların atılması gereğine dikkat çekilmelidir.

Diğer yandan, ülkemizde, özellikle büyük kentler civarında kontrolsüzce yayılmış yerleşimlerin bulunduğu ve bu yerleşimlerin akılcı çözümlerle sistem içerisine alınması gerektiği açıktır. Ancak, bunun için öncelikle hem bilimsel nesnellığı olan hem de uygulama açısından sorun çözme niteliği taşıyan bir “yerleşim alanı” tanımlamasının yapılmasına gereksinme duyulmaktadır. Daha somut bir ifadeyle, nerelerin yerleşim alanı sayılacağına belirlenebilmesi açısından ölçütlerimizin bulunması ve bunun mevzuatla bütünleştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle, kanun tasarısının olası zararlı sonuçları engellenebilir. Aksi durumda, belediyelerin ya da il özel idarelerinin üç-beş yapının bir arada bulunduğu her bölgeyi yerleşim alanı olarak kabul edip, tasarının olanak tanıdığı uygulamaları gerçekleştirmeleri olası hale gelecek, bu ise özellikle doğal yapı açısından geri dönüşü olanaksız yıkımlara yol açacaktır.

Diğer yandan, kentsel dönüşüm uygulamaları yalnızca bir mekan planlaması olarak düşünülmemelidir. Bu uygulamaların sonuçları sosyo-ekonomik yapıda yerel, bölgesel ve hatta ulusal katkılar yaratmalı, kentsel dönüşüm çalışmaları bu hedefe yönelmelidir. Ayrıca, bu çalışmalar kentsel

dönüşüm gerektirecek yeni alanların oluşması sonucunu doğurmamalı ve yerleşik halkın çıkarlarına dönük olmalıdır.

Bir diğer önemli nokta ise, söz konusu tasarının 2. maddesinin belediye ve il özel idareleri lehine çok büyük bir yetki aktarımı yapıyor olmasıdır. Bu maddeye göre, söz konusu idareler, içerisinde ormanlar da bulunmak üzere her türlü arsa ve arazileri dönüşüm alanı olarak saptama ve bu alanlarda tasarının sunduğu diğer yetkileri kullanma hakkına sahip olabilmektedir. Benzer durum 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nda da yer almakta ve bu durumun zararlı sonuçları yıllardır dile getirilmektedir. Her ne kadar, tasarının 4. maddesinin 1. fıkrası, ilgili kurum, kuruluş ve kurulların görüş ve önerilerinin alınmasını hükme bağlıyorsa da, bu hükmün uygulamada çözüm oluşturmayacağı aşıkardır.

Kanun tasarısında dikkat çeken en önemli noktalardan biri de, dönüşüm alanları ile ilgili her türlü yetkinin belediye ve mücavir alan sınırlarında belediyelere, belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise il özel idarelerine verilmiş olmasıdır. Bu durumun ciddi riskleri beraberinde getirdiği açıktır. Çünkü, yukarıda oluşumu özetlenen yerleşim birimlerinin ortaya çıkmasında birinci derecede sorumlu olanların başında belediyeler gelmektedir. Yıllarca siyasi ve ekonomik rant uğruna, söz konusu durumun oluşmasına seyirci kalan ve hatta zaman zaman bu durumu teşvik eden belediyelerin çözüm mercii olarak tanımlanması; diğer yandan karar alma mekanizmasının oluşumu belediyelere benzeyen il özel idarelerinin de kırsal alanlarda yetkili kılınması, saptanan sorunların çözülmesi değil çözümsüz hale gelmesi anlamını taşımaktadır. Bu noktada, mevcut siyasi iktidarın, mümkün olduğunca çok yetkiyi yerel yönetimlere devretme anlayışının egemen olduğu açıktır. Aslında, bu anlayış, yerel yönetimlerin oluşum ve işleyişinin akılcı nitelikler taşıdığı durumlarda yararlı sonuçlar doğurabilir. Ancak, ülkemizin gerçekleri dikkate alındığında, böyle bir beklenti içine girmek olanaklı değildir.

Hazırlanan kanun tasarısının teknik açıdan da ayrıntılı incelemeyi gerektirdiği ifade edilmelidir. Ancak, şimdilik önemli olan, çözüm yolunun akılcı ve yapıcı olmadığını vurgulamaktır. Yıllarca süren vurdumduymazlığın sonucu olarak ortaya çıkmış olan ve tasarısındaki tanım ile **“fiziki köhneme, sosyal ve teknik altyapının yetersiz ve niteliksiz olduğu alanların”** iyileştirilmesi için izlenmesi gereken yol, ekonomik ve siyasi rant hesaplarının yapılmadığı, ekolojik, sosyal ve kültürel değerlere saygılı, karar almada ve uygulamada katılımcı, bilimsel yaklaşım ve ilkelerin rehberlik ettiği yoldur.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur,

Ormancılık İktisadi Sosyal Çalışma Grubu (ORMİS)